Optimering af udtagningsindsatsen

Kan vi anvende alternative drænvirkemidler og udfordre de eksisterende rammer?

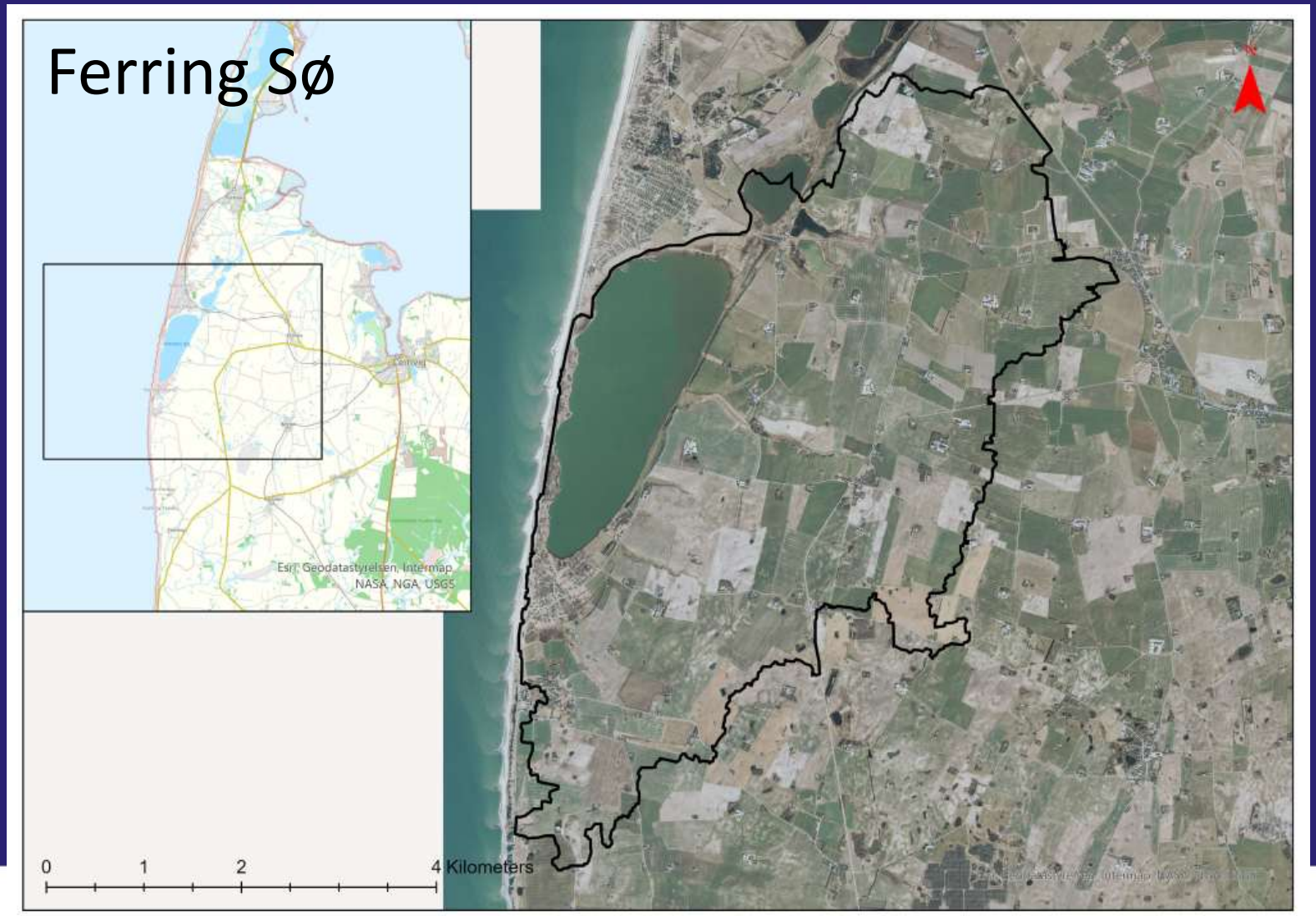

Lemvig Kommune

Jordbund
Terræn

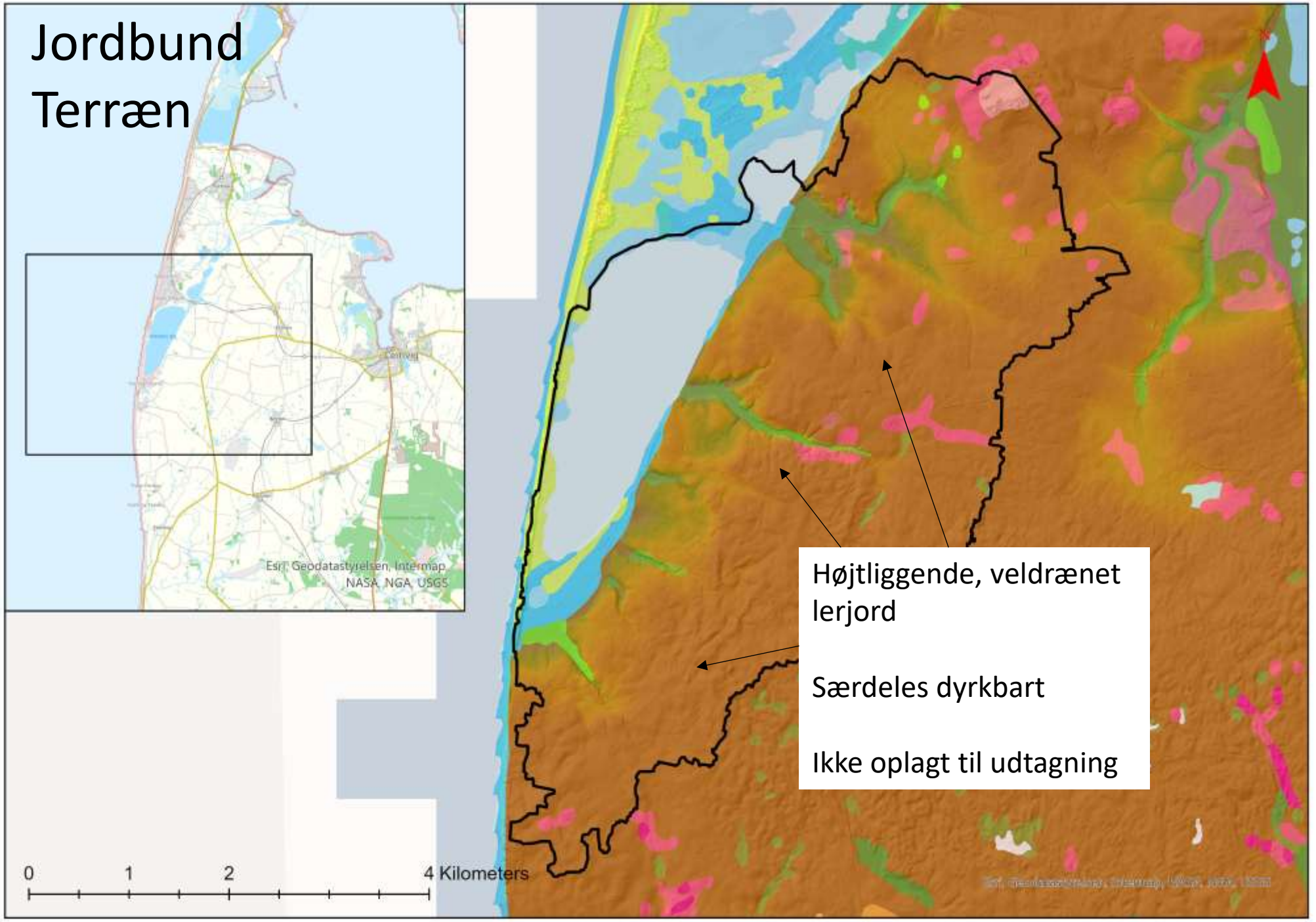

Ferring Sø

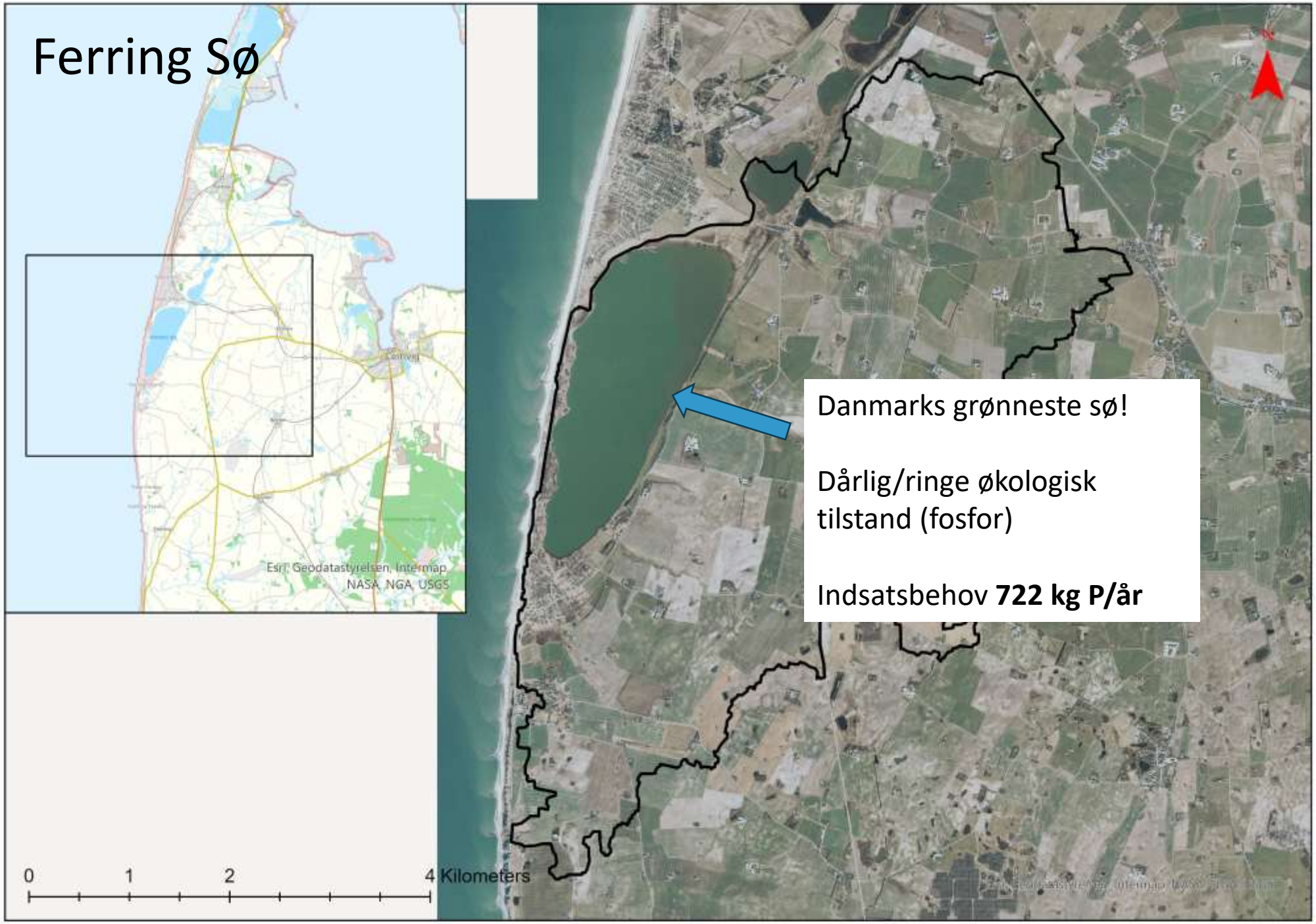

Danmarks grønneste sø!

Dårlig/ringe økologisk tilstand (fosfor)

Indsatsbehov **722 kg P/år**

Forundersøgelse fosforvådområder

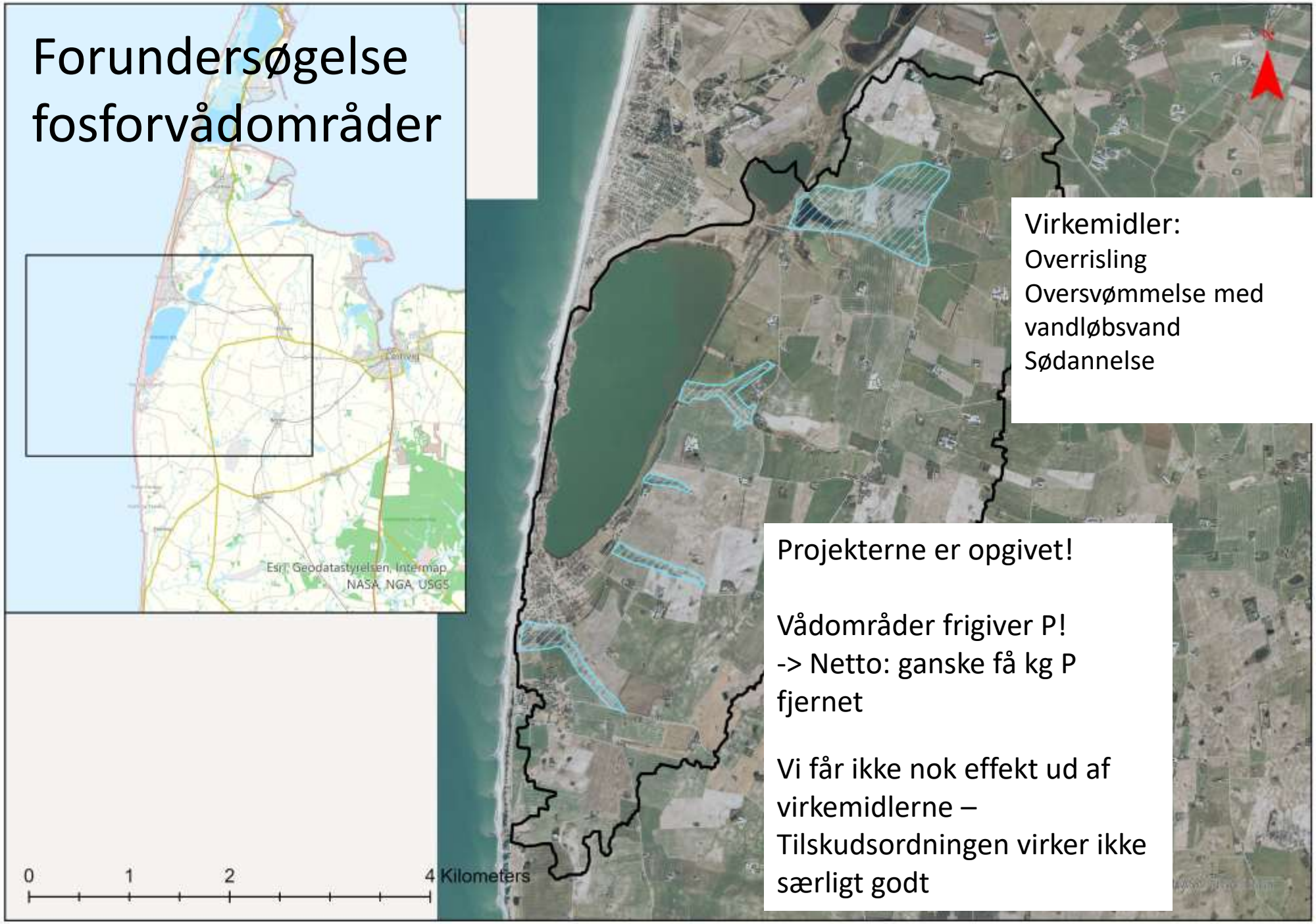

Virkemidler:
Overrisling
Oversvømmelse med vandløbsvand
Sødannelse

Projekterne er opgivet!

Vådområder frigiver P!
-> Netto: ganske få kg P fjernet

Vi får ikke nok effekt ud af virkemidlerne – Tilskudsordningen virker ikke særligt godt

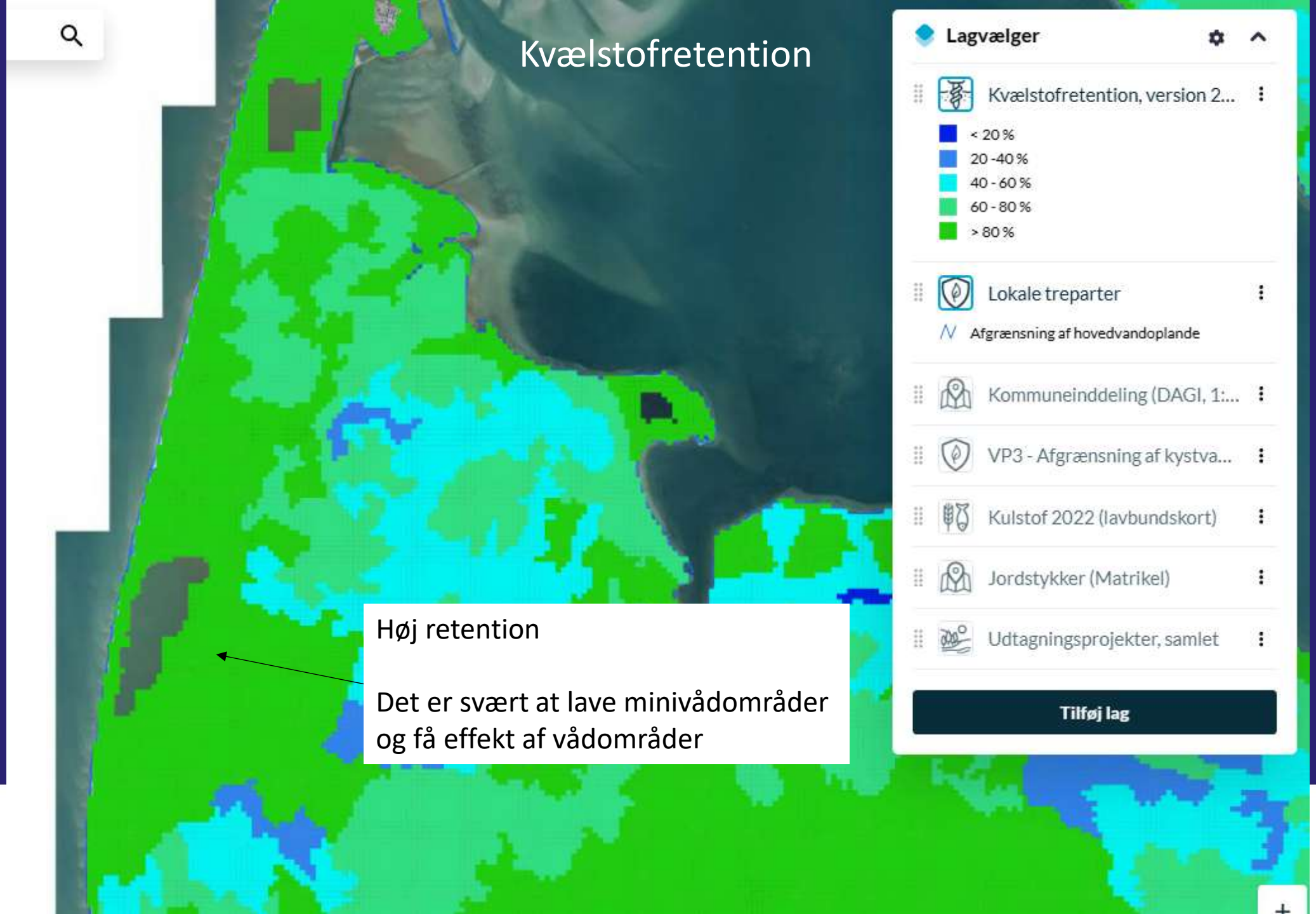
Kvælstofretention
Lagvælger
Kvælstofretention, version 2...
< 20 %
20 -40 %
40 - 60 %
60 - 80 %
> 80 %
Lokale treparter
Afgrænsning af hovedvandoplande
Kommuneinddeling (DAGI, 1:...
VP3 - Afgrænsning af kystva...
Kulstof 2022 (lavbundskort)
Jordstykker (Matrikel)
Udtagningsprojekter, samlet
Tilføj lag
Høj retention
Det er svært at lave minivådområder og få effekt af vådområder

Gennemførte projekter

Lavbundsprojekt

Kvælstofvådområde
Fjerner 660 kg N/år
Netto 0,6 kg P/år

0 1 2 4 Kilometers

Forundersøgelse
N-vådområde

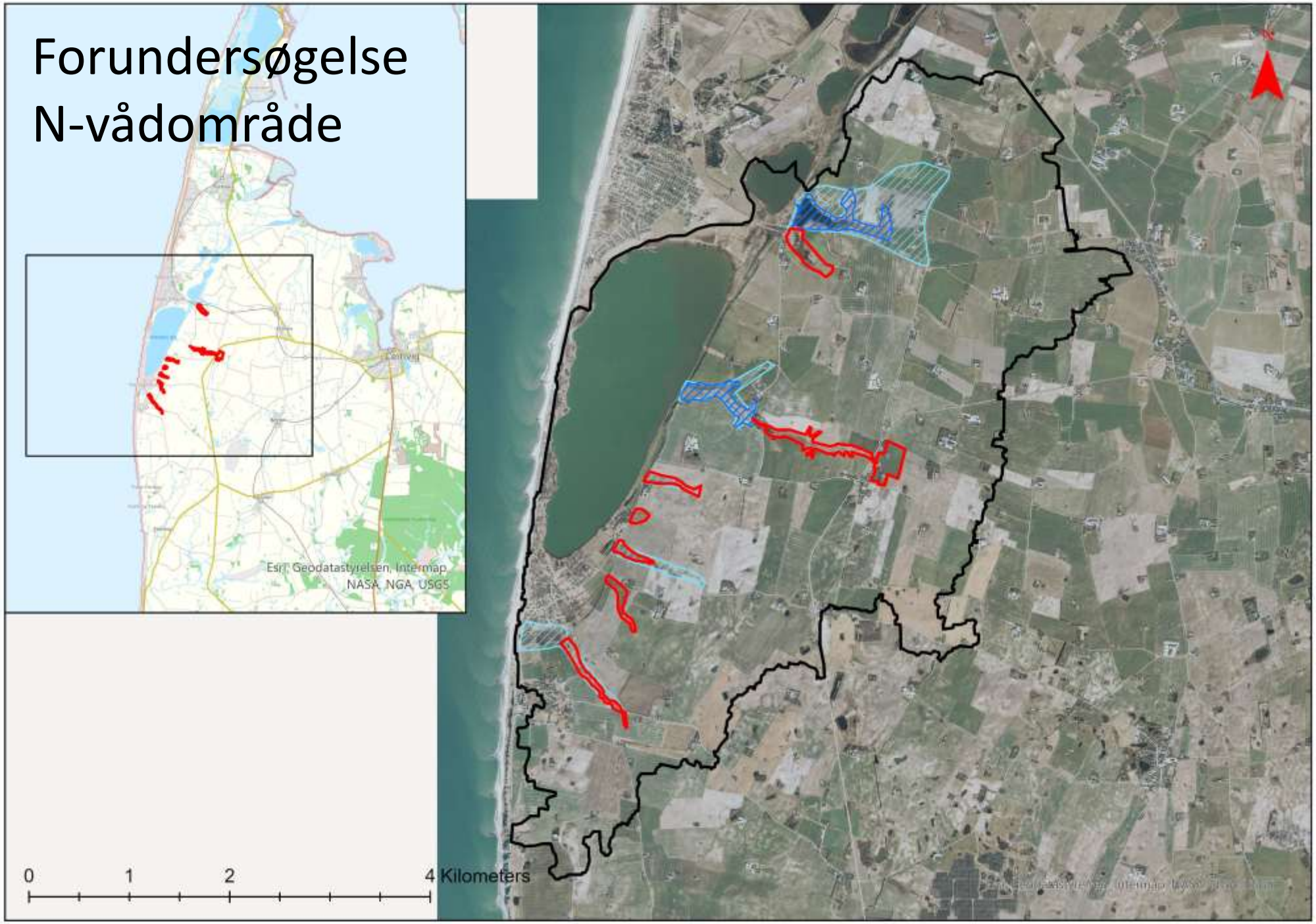

Forundersøgelse N-vådområde

- Vi er nødt til at prøve noget andet!
- Bruge landskabet bedst muligt, optimere næringsstoffjernelsen
  - > Andre virkemidler
- Vi kommer til at udfordre rammerne af de ordninger som vi kan søge tilskud i

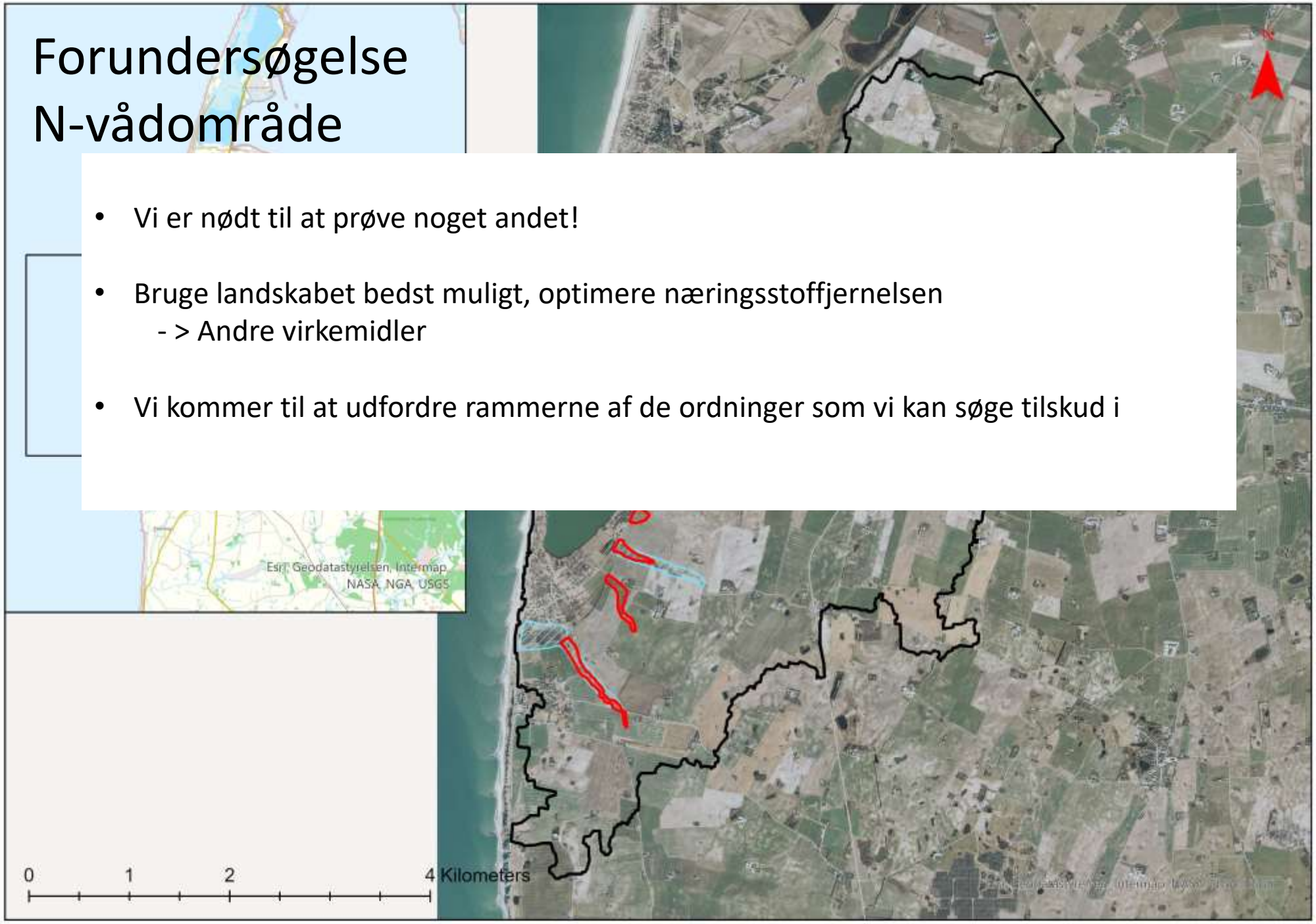

Alternative virkemidler i oplandet til Ferring Sø

Plantekongres 2026
Karsten Dollerup Møller
SEGES Innovation

Formål

- **Alternative virkemidler**
  - Dokumenteret effekt fra forskningen eller anvendelse i udlandet
  - Ikke-godkendt virkemiddel eller ordning i Danmark

- **Fordel:** Typisk på markfladen, teknisk anlæg – kan være mere fleksibelt og mindre arealkrævende

- Placeres ved drænudløb uafhængigt af det øvrige opland og drænsystemer

- Ofte de samme placeringer og principper for virkemidlerne

- Vælge det bedste virkemiddel til *de lokale forhold*
  - Terrænforholdene i oplandet til Ferring Sø er enestående!

- Kan virkemidlerne indgå i det igangværende vådområdeprojekt?
  - Konkrete eksempler og effektberegninger som input til videre dialog med både styrelse og ikke mindst lodsejere

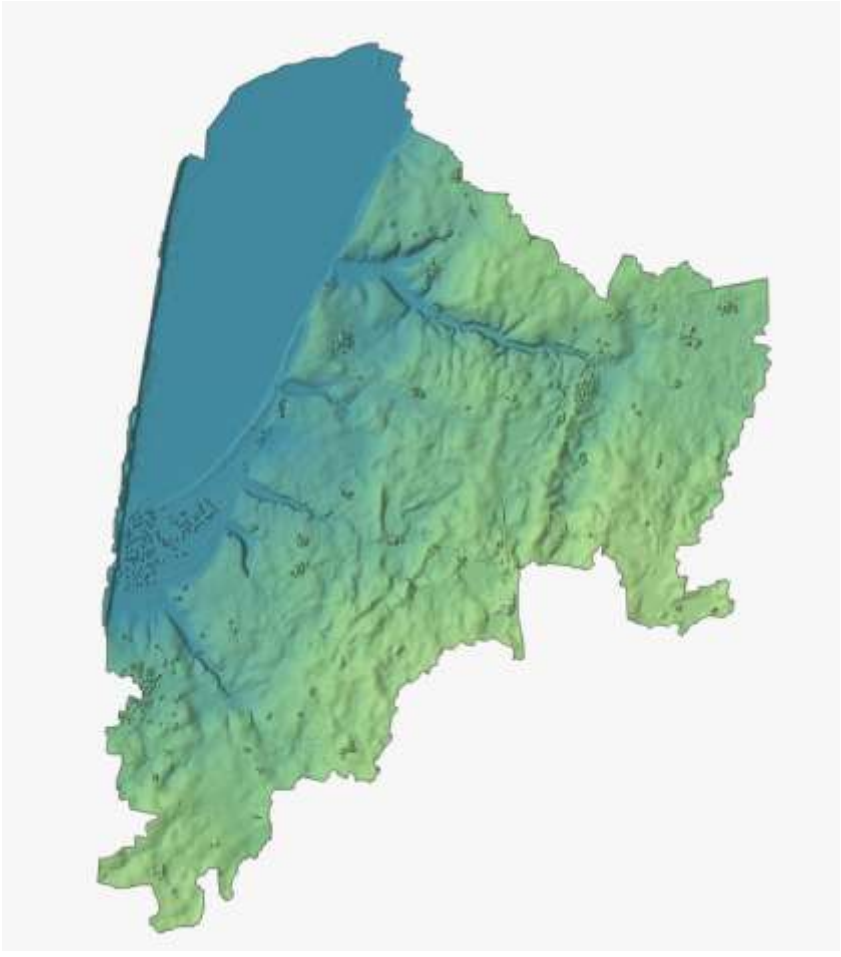

Minivådområder

- Godkendt virkemiddel til reduktion af kvælstoftilførsel til vandmiljøet

- Målrettet kvælstof, men også en fosforeffekt (30-50 % TP)

- Høj retention og søer nedstrøms Ferring Sø
  - Lav kvælstofeffekt af minivådområder i oplandet
  - Opfylder ikke-gældende effektkrav i ordningen

- Screening viser flere mulige placeringer til minivådområder
  - Beliggende på markfladen
  - Minimum 20 ha opland med over 80 % landbrugsareal
  - Potentiale for tilbageholdelse af fosfor – fosforvirkemiddel?

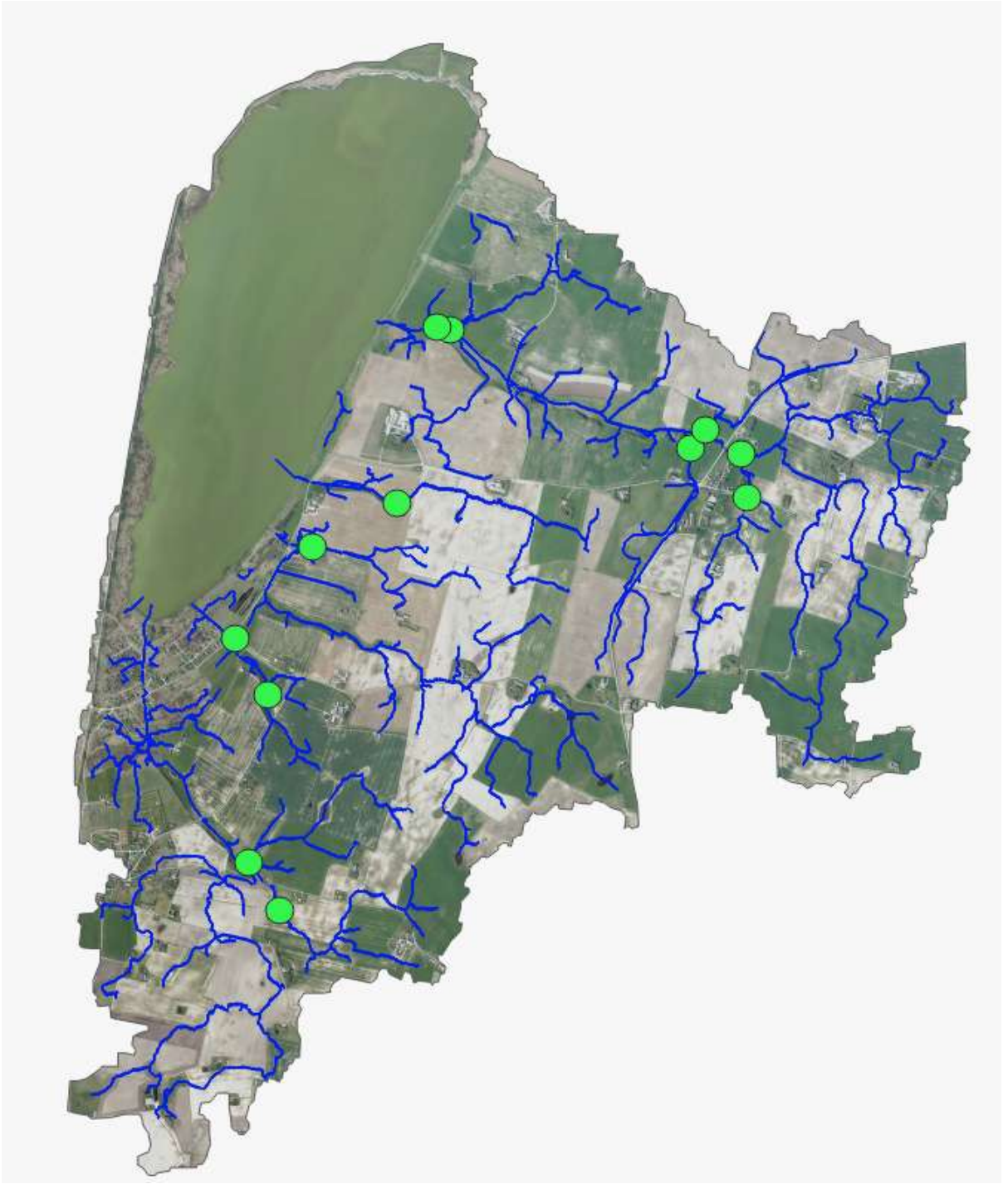

Minivådområder

- Kan vi lave minivådområder med alternativ udformning eller afvige fra krav om udformning, oplandsstørrelse og effekt?

- **Caseområde**
  - Omkring 275 ha drænopland og 83 % opdyrket areal
  - Velafgrænset og vandløbsnær lavning på 2-3 ha
  - Etablering af en række bassiner med varierende dybde og overrislingszoner med afbrudte dræn
  - Gode terrænforhold til at undgå stuvning af drænsystemer i baglandet
  - Reducere erosion og sedimenttilførsel til vandløbet

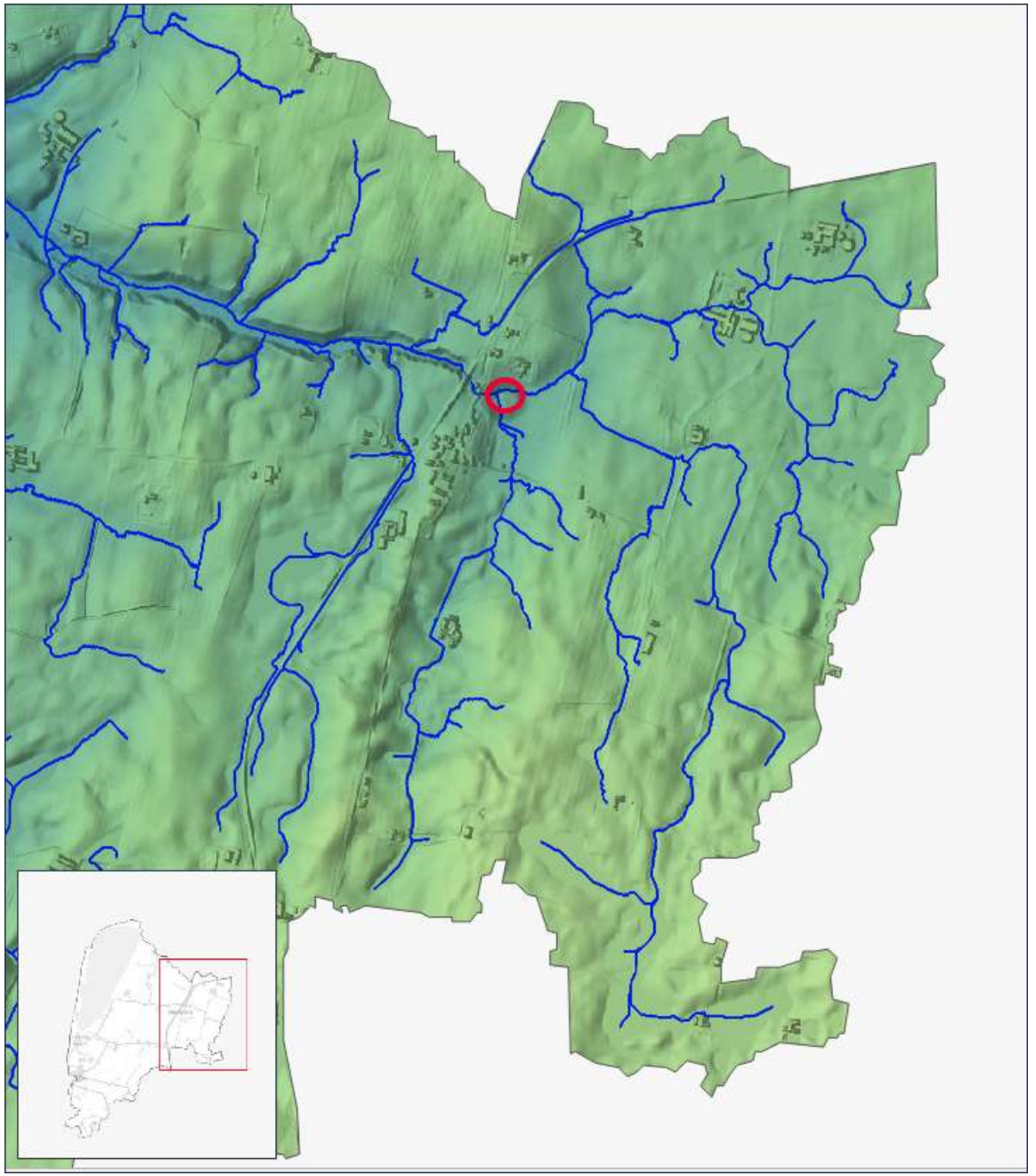

Mættet randzone

- Drænvand fordeles i et distributionsrør langs vandløb/ådal i kanten af marken
- Sikrer en mere diffus gennemsivning af drænvand inden det ledes videre til vandløb/grøfter
- Styrebrønd giver tilpasningsmuligheder, yderligere omsætning af næringsstoffer og vandtilbageholdelse muligt
- Større effekt end traditionelle randzoner, hvor drænvandet i perioder vil kunne passere hurtigt og dermed have lav effekt
- Yderligere effekt ved biomassehøst
- Kræver egnede terræn- og drænforhold for at undgå opstuvning
- Overvejelser: lokale forhold, samt effekt kontra udgifter til etablering, drift og vedlægehold

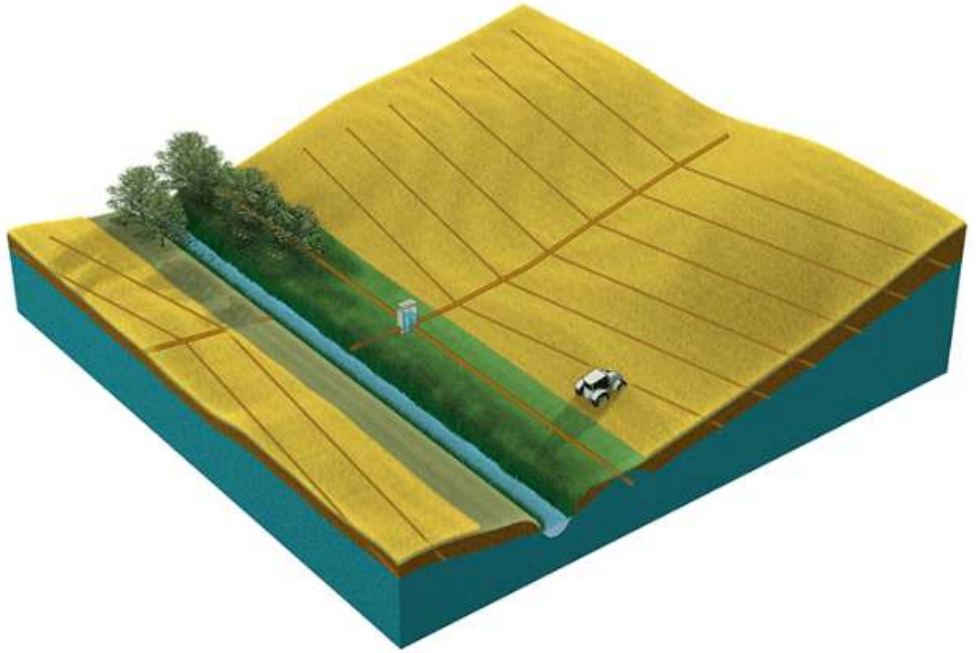

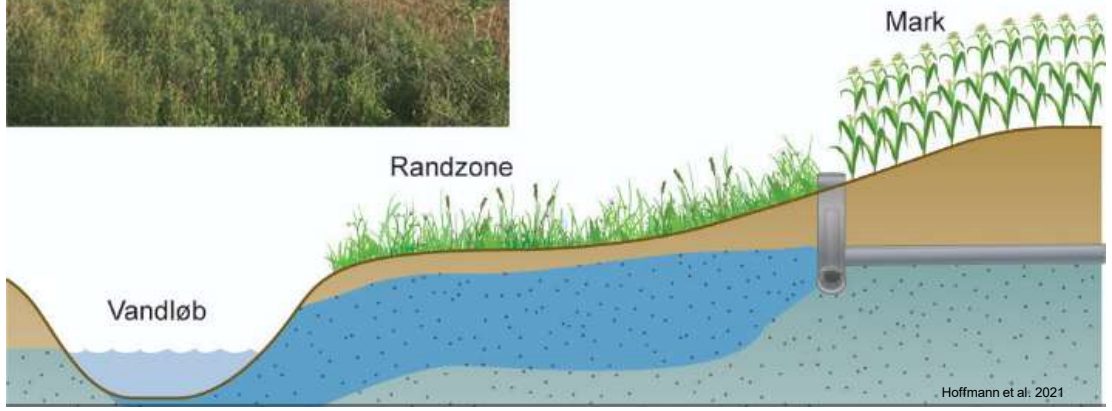

Intelligente bufferzoner

- Anlægges på samme areal som en traditionel randzone/mættet randzone – men er en mere omfattende og teknisk løsning
- Lukket grøft/vådområde ved drænudløb langs vandløb/ådal
- Drænvandet siver gennem en lavvandet, beplantet infiltrationszone og randzone inden det når vandløbet
- Effektiv i områder med stor overfladeerosion - grøften vil virke som en sedimentfælde
- Kræver løbende drift og vedligehold for at modvirke tilgroning

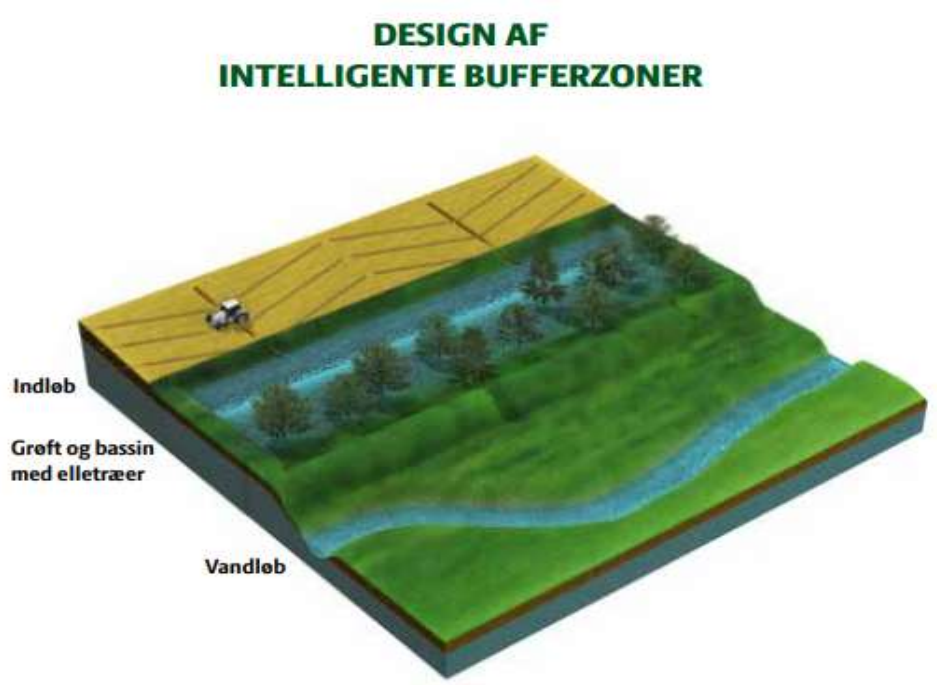

SEGES

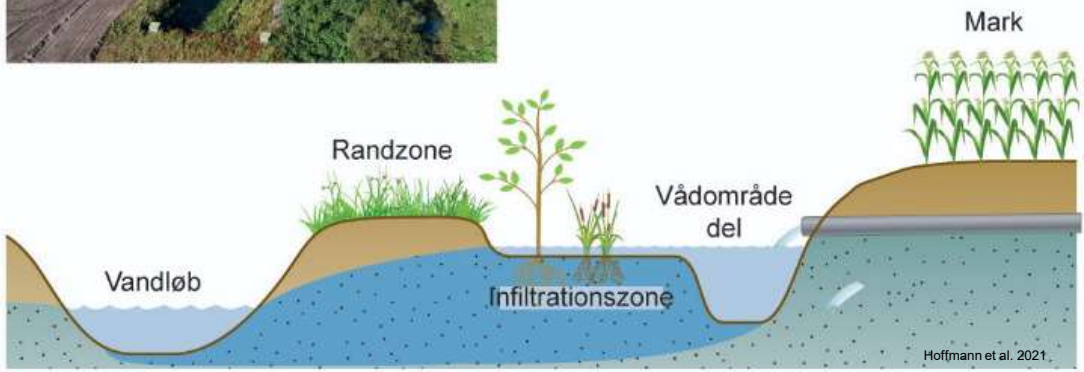

Intelligente bufferzoner

- Flere oplagte placeringer med marker parallelt langs ådalene

- Optimale terrænforhold
  - Plateau til etablering
  - Fald på marker, så opstuvning af dræn fra baglandet kan undgås
  - Flere steder med overfladeerosion

- Overvejelser
  - Udgifter kontra effekt – måske mere oplagt med mættet randzone?
  - Grundig kortlægning af drænforhold

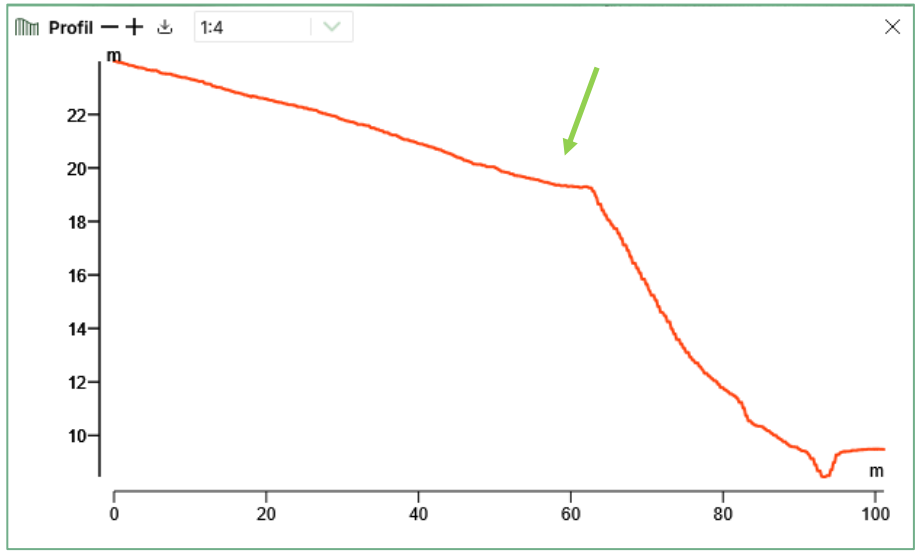

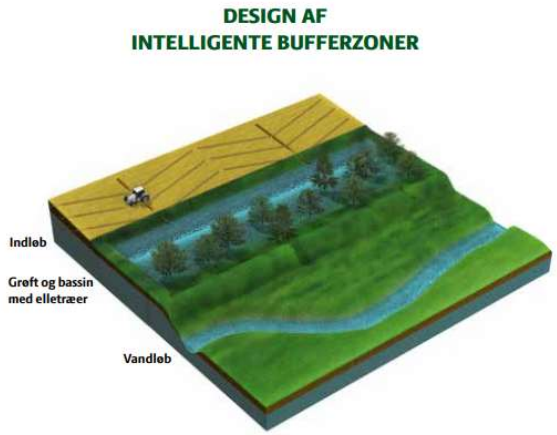

Billeder: SEGES

Sedimentationsbassin (fosfordam)

- Udnyttelse af eksisterende lavninger i terrænet
- Simpelt anlægstiltag - etablering af tærskel og/eller uddybning

- Tilbageholdelse af partikulært fosfor – især i oplande med overfladeerosion

  - Oprensning og genanvendelse af sediment
  - Okkerbassin er godkendt virkemiddel

  - *Norsk Fangdam* (*20-45 % TP*)

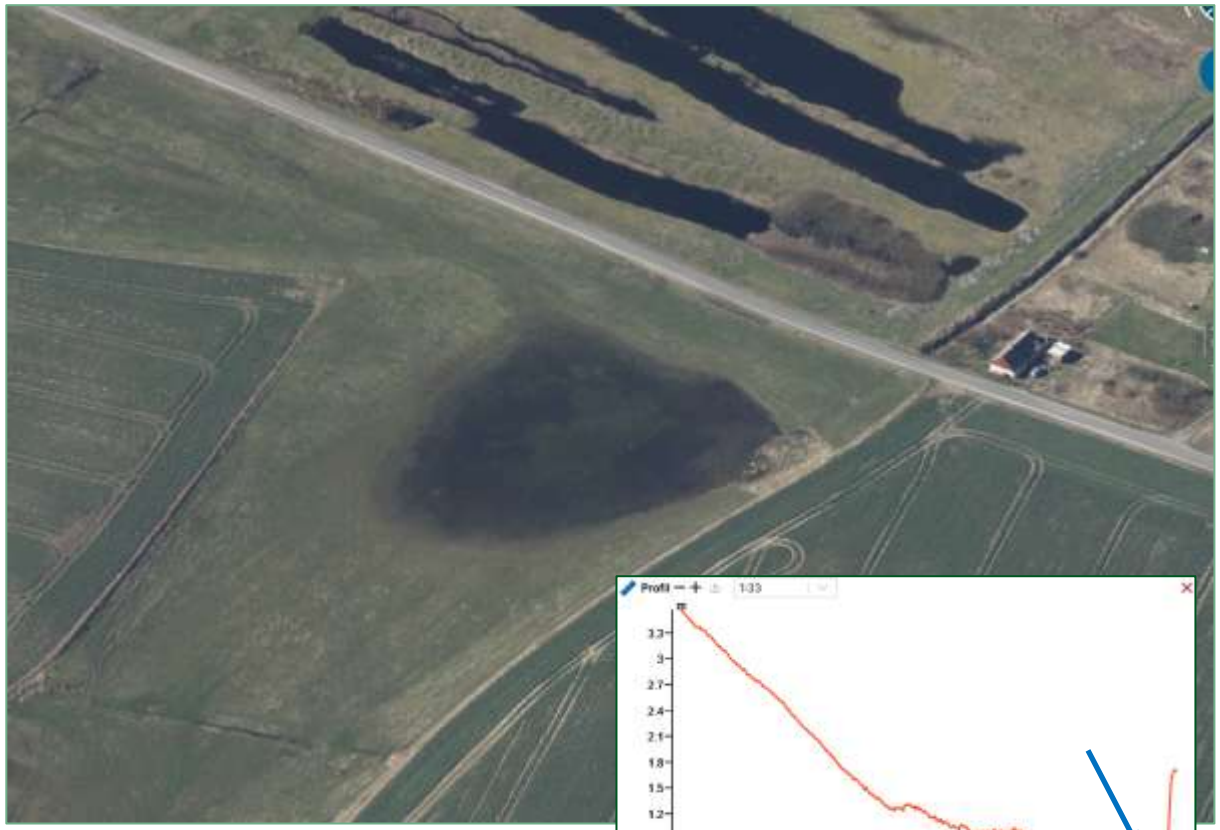

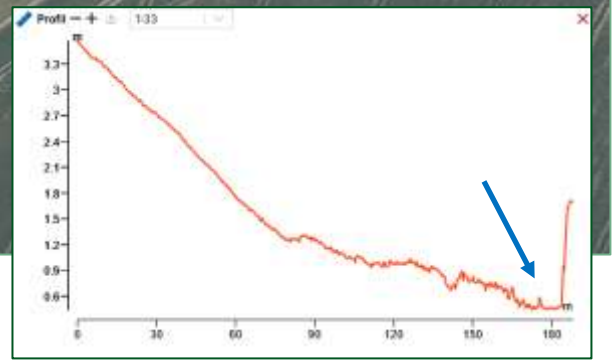

FJORDLAND. Udtagningskonsulenterne

Status på projektet

- Fokus på hele oplandet, ikke det enkelte område
- Stadig i den tidlige fase
- Indledende brainstorm-møde ml. Lemvig Kommune, SEGES og Fjordland nov. 2024
- Intet projekt uden lodsejerne

FJORDLAND. Udtagningskonsulenterne

Indledende lodsejermøde

- Feb. 25 i Vandborg Forsamlingshus
- Fokus på, at vi har et alternativt projekt
- God opbakning fra lodsejere

Tak for det, Maja Legéne og Sofia Von Mehren

FJORDLAND.

Udtagningskonsulenterne

FJORDLAND.

Udtagningskonsulenterne

Hvordan får vi sikret mest muligt synergi i projektet?

Projektet nu og frem

- Opstart af TFU ved Envidan, nov. 25
- Sikre at lodsjerne vil projektet
  - Store/små lodsjere
- Grydsbæk som det gode eksempel
- Borgermøder?